

Politikatörténet II.

Egyetemes politikatörténet az I. világháborútól napjainkig

2020. október 16. 13.00-14.30

Szekciófelelős:

Lőrincz Virág, +36 30 837 0291

Történelem- és politikatudomány

		Politikatörténet II.
	Szekcióelnök:	Dr. Kalmár Melinda
II. panel	13.00-13.15	Szabó Levente Gábor
	13.15-13.30	Gönder Hasan
	13.30-13.45	Nagy Gergely
	13.45-14.00	Bárdonicsek Dominika
	14.00-14.15	Kiss Szandra
	14.15-14.30	Lengyel Ádám

Politikatörténet II.

Egyetemes politikatörténet az I. világháborútól napjainkig

2020. október 16. 13.00-14.30

Szekciófelelős:

Lőrincz Virág, +36 30 837 0291

A washingtoni haditengerészeti szerződés hatása Japán belpolitikájára

SZABÓ Levente Gábor

Szegedi Tudományegyetem

Történelem- és politikatudományi szekció

levriker@gmail.com

Az első világháború után beinduló haditengerészeti fegyverkezési verseny a győztes Antant hatalmak közötti egységet megbontani látszott. Miután az amerikaiak, Harding elnök vezetésével, tudomást szereztek arról, hogy a britek a Csendes-óceánon szeretnék rendezni az erőviszonyokat, összehívtak egy konferenciát Washingtonban, amely a Csendes-óceáni helyzet rendezése mellett, a kialakuló fegyverkezési versenynek is véget kívánt vetni. A washingtoni haditengerészeti konferencia a Négyhatalmi, Öthatalmi és Kilenchatalmi megállapodásokat szülte, melyek rendezték a csendes-óceáni helyzetet, a haditengerészeti helyzetet és Kína helyzetét.

Az öthatalmi szerződést, mely a csatahajók számának és méretének meghatározásáról szólt, Japán csak szükségből fogadta el, ugyanis nem lett volna képes lépést tartani csatahajók építése terén az Amerikaiakkal. A japán haditengerészeti gondolkodás a következő 20 évben a szerződés hasznossága köré összpontosult. Létrejött a szerződés párti és szerződés ellenes tábor, melyek vezetői magas beosztásban voltak a japán haditengerészetnél és igen nagy hatásuk volt a belpolitikára.

Kutatásomban ennek a két pártnak az összecsapását vizsgálom és, hogy ez az ellentét hogyan befolyásolja Japán politikai berendezkedését egészen a második világháború kitöréséig. A szerződés ellenes tábor hasonlóképpen állt a limitációkhoz, mint ahogy Németország állt a Versailles-ban kötött békeszerződés korlátozásaihoz. Annak ellenére, hogy Japán önkéntesen írta alá a szerződést sokan úgy látták, hogy ezzel Japán elvesztette önállóságát és önkéntesen lemondott arról a politikáról mely lényegében 1895 óta sikeresen működött, vagyis az európai mintájú agresszív expanzióról.

A belpolitikai harc még javában folyt az 1930-as első londoni haditengerészeti egyezmény aláírásáig, azonban az 1936-os második londoni haditengerészeti szerződést már Japán nem írta alá, egy évvel később pedig - Japán szemszögéből - megkezdődik a második világháború, Kína 1937-es megtámadásával.

Politikatörténet II.

Egyetemes politikatörténet az I. világháborútól napjainkig

2020. október 16. 13.00-14.30

Szekciófelelős:

Lőrincz Virág, +36 30 837 0291

Evaluation of Mustafa Kemal's Reforms in the Early Years of the Turkish Republic (1923-6): For People, Despite People.

GÖNDER Hasan

Szeged University

Doctoral School of History

hasangonder001@gmail.com

Mustafa Kemal is accepted as the greatest leader of Turkey and father of the Turkish nation. He was a military officer and it's important to mention that military officers were the intellectuals in the late Ottoman Empire because the modernization process had begun in the military.

When the collapse process of the Ottoman Empire has started, other military officers gathered under Mustafa Kemal's leadership and they have started the national struggle and saved the country. On 29 October 1923, M. Kemal proclaimed the Turkish Republic and started reforms. This study examines the reforms made between 1923 to 1926 and Turkey's pragmatic authoritarian leader's effort to put them into effect and modernize his country.

After the collapse of the empire, M. Kemal and Turkish assembly did not transit to a more democratic system and preferred a pragmatic authoritarian regime instead for various reasons. However, it is worth noting that due to Turkey's political culture and Turkish people's experience of being *kul* of sultanate for 600 years, most of people were not in the favor of these reforms and they wanted to restore the old imperial order.

Under these circumstances, he has accomplished reforms under this motto: *for people, despite people*. He gradually has prepared his nation for those reforms and adapted them. Of course, he was consistently challenged by opposition and he had to use the power he obtained from authoritarian regime in order to apply those reforms. Even though authoritarian regimes tend to abuse the excessive power they have, in Turkey's case Mustafa Kemal used them to restore the republic towards its democratic goals. This paper aims to question and find out the reason why M. Kemal has decided to transit pragmatic authoritarianism and the reason why he has done those reforms despite people.

Key Words: Turkey, Mustafa Kemal, reforms, pragmatic authoritarian, modernization.

Politikatörténet II.

Egyetemes politikatörténet az I. világháborútól napjainkig

2020. október 16. 13.00-14.30

Szekciófelelős:

Lőrincz Virág, +36 30 837 0291

Why the United States not joined the League of Nations?

NAGY Gergely

Doctorandus

Pázmány Péter Catholic University Faculty of Humanities and Social Sciences, Doctoral School of History

Research topic: The World Order on Three Pillars: "Dollar diplomacy" of the United States it's ideological background from the Paris peace treaties to the Great Depression.

gergely90.nagy@yahoo.com

As part of the multidisciplinary conference "TAVASZI SZÉL" held on 1st-3rd May 2019, I would like to present a topic important to my doctoral thesis. After the end of the First World War, the victorious powers layed as foundation for their new world order the League of Nations. One such organisation based on the principle of cooperation between nations had long been beheld by politicians and thinkers - the League of Nations was the first organisation of this kind. The idea of the League came from Secretary of State for Foreign Affairs Sir Edward Grey who proposed it to President Woodrow Wilson. The US President received the British proposal without extraordinary enthusiasm. The United States was but a neutral observer of the European war then. With time, founding such an organisation became the main thought of President Wilson. When the US declared war on the Central Powers, Wilson's Fourteen Points included founding a "League of Nations". However the US itself did not join the League, which had considerable effect both on the organisation's future and the post-war order. Contrary to popular belief the League's failure was not due to the US Senate or resistance from European powers. It's demise had more complex reasons, because at that time the US politicians and the great majority of the public opinion supported the League. The debate regarding the League was more about the aims and mechanisms of the organisation rather than questioning it's existence altogether. In my presentation I would attempt to present the political, diplomatic and societal processes and debates which led to the United States distancing itself from the League of Nations. I emphasize those American ideas and goals which rose within the US administrations after Wilson regarding possible alternatives for the League of Nations and the world at large.

Politikatörténet II.

Egyetemes politikatörténet az I. világháborútól napjainkig

2020. október 16. 13.00-14.30

Szekciófelelős:

Lőrincz Virág, +36 30 837 0291

Őrök vs. kényszermunkások a Gulágon, különös tekintettel a női táborokra 1934-1953

BÁRDONICSEK Dominika

PTE BTK IDI

Európa és a magyarság a 18-20. században Doktori Program (2. szemeszter)

Szovjet történelem/Gulág

b.domee94@gmail.com

„Az élet nomád, hideg, múlandó, rendezetlen. Már megszoktuk, hogy csak a legjobbakat remélhetjük. (...) Az itt töltött napok vágyakozással és haraggal, szomorúsággal és szégyennel teliek.”

Részlet egy Gulág-őr, Ivan Chistyakov naplójából

(CHISTYAKOV, Ivan: *The Diary of a Gulag Prison Guard*. Granta, 2016. 12-13.)

Napjainkban számtalan olyan tudományos írás kerülhet kezünkbe kutatásaink vagy egyszerűen csak a téma iránti érdeklődésünkből fakadó olvasmányaink során, amely a férfi vagy vegyes táborokban raboskodó kényszermunkások mindennapjaiba (életkörülmények, munkavégzés, megpróbáltatások témájába) enged betekintést. Ezzel szemben kevés olyan munkával találkozhatunk, amely kellő részletességgel foglalkozik a női táborok kényszermunkásaival vagy őrsemélyzetével, esetleg a köztük lévő viszonyrendszerrel, noha a róluk/tőlük szerzett ismeretek számtalan adalékkal szolgálhatnak a kényszermunka táborok történetét illetően. Ahogy ebből is kitűnik, munkámmal azokhoz a kutatásokhoz szeretnék csatlakozni, melyek a Gulág táborait nem az eddig megszokott módon ismertetik.

Mint előadásomban is láthatjuk majd, miként a sztálini rendszer, úgy a Gulág is törekedett az emberek szabadságuktól való megfosztására. Ezen túlmenően az elítéltektől még azon minimális szabadságfaktort is igyekezett megvonni, mely a szabad orosz állampolgárok számára még elérhető volt. Ebben a folyamatban töltöttek be fontos szerepet az őrök.

Prezentációmban a „szovjet szigetvilágot” 1934 és 53 között megjárt – Szovjetunió területéről elhurcolt – női kényszermunkásoktól fennmaradt források, valamint szépirodalmi munkák, őrök által írt naplóbejegyzések, (Dancig Szergejevics Baldajev, híres Gulág-folklórkutató által készített) képregény, valamint pszichológiai munkák segítségével bemutatom, hogy az őrök milyen társadalmi rétegből származtak, mi motivált valakit arra, hogy őrként teljesítsen szolgálatot, hogyan vált egy rabból őr és fordítva, az őrök mennyire voltak iskolázottak, milyen életkörülmények között éltek a lágervilágban, volt-e különbség köztük - elsősorban nők és férfiak között. Rávilágítok arra is, hogy milyennek látták a női lágereket és azok kényszermunkásait, illetve hogyan viszonyultak hozzájuk. Utóbbi kapcsán kiemelkedő szerepet kap annak kérdése, hogy az őrök milyen módon törekedtek a női rabok személyiségének megtörésére és miként „segítették” életben maradásukat. A nőekkel való bánásmód – megaláztatás és kínzásmódok – vizsgálatánál kitérek a jogi aspektusokra és történeti előzményekre, valamint a terrorizmus és a Gulág áldozatai között fellelhető hasonlóságokra. Reményeim szerint előadásom végére kirajzolódik, hogy a Gulágon, valóban mint „cseppben a tenger”, a sztálini államszocialista rendszer lényege tükröződik vissza mikro szinten.

Mesterséges holdtól az emberes űrrepülésig – A világűr meghódításáért folyó verseny kezdete

KISS Szandra

Szegedi Tudományegyetem, Történettudományi Doktori Iskola

Történelemtudomány

bundijo@gmail.com

A világűr felfedezése mindig is érdekelte az emberiséget. A XX. században a rakéatechnológia fejlődésével reális célkitűzéssé vált, hogy először mesterséges holdat, majd pedig embert juttassanak a világűrbe. Az ötvenes években a Nemzetközi Geofizikai Év (1957. július 1. -1958. december 31.) tudományos együttműködésének egyik célkitűzése volt, hogy ebben az időszakban feljuttassanak egy mesterséges holdat a világűrbe. Azonban az Egyesült Államok és a Szovjetunió közti hidegháborús rivalizálás ezt az együttműködést sem kerülte el. A szovjetek függetlenül az NGÉ törekvéseitől, 1957. október 4-én sikeresen fellőtték és Föld körüli pályára állították az első mesterséges holdjukat, a Szputnyik-1-et.

Ezzel kezdetét vette az űrkorszak, amely újabb rivalizálási színtere lett a két szembenálló nagyhatalomnak az Amerikai Egyesült Államoknak és a Szovjetunióknak. A Szputnyik-1 sikere megmutatta, hogy lehetséges olyan rakétát építeni, amely képes arra, hogy eddig sosem látott magasságokat érjen el és tárgyakat juttasson fel a világűrbe. Ezt követően egyértelművé vált, hogy a következő lépés az ember feljuttatása lesz a világűrbe. Az amerikaiak a NASA 1958-as megalapítása után a Mercury-program keretei közt tervezték feljuttatni az első amerikaiat a világűrbe, míg ezzel párhuzamosan a Szovjetunióban a Bajkonurban képezték ki az első leendő kozmonautákat a Vosztokkal való űrrepülésre.

Az emberes űrrepülés 1961. április 12-én vált valósággá. A Vosztok-1 űrhajó, fedélzetén Jurij Gagarinnal, sikeresen Föld körüli pályára állt, majd egy keringést követően visszatért a Földre. Ezzel a szovjetek újabb történelmi jelentőségű elsőséget szereztek meg, amely még inkább beindította az űrversenyt, ami a Holdra szállásért folyó versenyben csúcsosodott ki a későbbiekben.

Előadásomban az űrverseny korai, 1957 és 1961 közti időszakát vizsgálom, kitérve az előzményekre (Nemzetközi Geofizikai Év, fegyverkezési verseny), a Szputnyik-sokkra adott amerikai válaszreakciókra, az első emberes űrrepülést célzó programok létrehozására. Illetve kitérek azokra a személyekre és konstrukciókra, amelyek nélkül az űrutazás nem valósulhatott volna meg. Előadásomban emellett bemutatnám azokat a politikai és technológiai okokat és tényezőket, amelyek hozzájárultak ahhoz, hogy a Szovjetunió megelőzze riválisát az űrkorszak kezdeti időszakában.

Politikatörténet II.

Egyetemes politikatörténet az I. világháborútól napjainkig

2020. október 16. 13.00-14.30

Szekciófelelős:

Lőrincz Virág, +36 30 837 0291

Széttröttről egység - A Goldwater-Nichols-törvény hatása az Egyesült Államok különleges erőire¹

LENGYEL Ádám

Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Történelemtudományi
Doktori Iskola

Történelemtudomány

adamlengyel92@gmail.com

Az Egyesült Államok Fegyveres Erőire ma úgy tekintünk, mint egy egységes és elsöprő erejű hadi gépezetre. Azonban ez nem jelenti azt, hogy mindig is így volt! Az, hogy mára ilyené vált, egy hosszú folyamatnak köszönhető.

Különösképp tetten érhető ez a különleges erők fejlődésében, amelyek egyes fegyvernemek mostoha gyermekei ként indultak, azonban nem egész ötven év alatt önálló haderőnémmé váltak. Az 1980-as évek közepére az Egyesült Államok Védelmi Minisztériuma, köznapi nevén a Pentagon, egyre elavultabban működött és ez már nem szolgálta a hatékony működést. A haderőnemek között a kommunikáció nem volt zökkenőmentes és az együttműködésre sem mutatkozott hajlandóság, sokkal inkább versengtek egymással, mintsem partnerként tekintettek egymásra. Többek közt ez kiütkezött Grenda 1983-as lerohanása során is.

Ebben komoly szerepe volt az 1986-ban elfogadott Goldwater-Nichols-törvénynek (hivatalos nevén 1986. október 4-i Goldwater-Nichols Védelmi Minisztérium Újraszervezési Törvény) mely átszervezte a Pentagont, egyértelműsítette a parancsnoki láncot és létrehozta a Különleges Műveleti Parancsnokságot (United States Special Operations Command, rövidítve SOCOM), önálló haderőnémmé téve a különleges műveleti erőket. A törvény jelentőségét emellett az is adja, hogy kétpárti indítvány nyomán, közösen terjesztette be az Egyesült Államok törvényhozásában helyet foglaló Barry Goldwater republikánus párti szenátor és William Flynt Nichols demokrata párti képviselő.

Előadásomban azt a folyamatot mutatom be, ami a különleges műveleti egységek létrehozásától a Különleges Műveleti Parancsnokság felállításáig vezetett. Ehhez felhasználok az alakulattörténeteket, a Különleges Műveleti Parancsnokság történetét feldolgozó munkákat, továbbá a legnagyobb változást hozzó Goldwater-Nichols-törvény szövegét is.

---

¹ „AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-19-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK SZAKMAI